

La tribuna

Estranya forma de vida

Des del naixement del PS, els militants hem tingut una estranya forma de vida

FERRAN

Goya

«**S**e não sabes aonde vais, porque teimas em correr, eu não te acompanho mais» (Amàlia Rodrigues i Alfredo Duarte)

Manllevant el títol d'un fado d'Amàlia Rodrigues, Enrique Vila-Matas va escriure en 1997 la història d'un barceloní amb la consciència escindida entre dos amors (l'un etern, l'altre fugaç), entre dos oficis (escriptor i espia), al qual li arriba el moment en el que ha de triar entre una existència conservadora i altra d'agitada.

Fa uns dies, mentre llegia la novel·la, pensava que les organitzacions tenen –o poden tenir– com el protagonista de la novel·la, una estranya forma de vida. Era conscient que estava fent dos passos agosarades: franquejar, per una banda, el límit entre la ficció i la realitat i, per l'altra, travessar les barreres psicològiques entre l'individu i el grup.

La caracterització psicològica de les masses gairebé sempre ha incidit en les seves connotacions negatives; recordem el llibre de Wilhelm Reich *Psicologia de masses del feixisme* publicat en 1933.

Molt abans, en 1895, a la França de l'afer Dreyfus, el metge i sociòleg Gustave Le Bon va publicar la *Psychologie des foules*. La seva teoria va crear escola i, encara avui, molts experts en sociologia de la comunicació i en opinió pública són tributaris de les seves tesis. Val a dir que, en aquell moment, l'adveniment de les classes populars a la política produïa pànic entre les classes dirigents. Avui dia sabem que, gràcies a les lluites i el treball de les masses progressistes organitzades, les nostres civilitzacions han avançat en drets i llibertats; tanmateix, no hem d'oblidar el dolor, l'esclavatge i la misèria que van portar unes masses fanatitzades,

conduïdes per dirigents totalitaris.

Gustave Le Bon explicava que els grups tenen característiques molt diferents que els individus aïllats: «en les multituds, la personalitat conscient s'esvaeix, els sentiments i les idees de tots els individus s'orienten en una mateixa direcció. Es forma un ànima col·lectiva que presenta caràcters molt nets».

Per a Le Bon, el fet més colpidor que presenta una *foule psychologique* és que: «siguin quins siguin els individus que la componen, semblats o diferents la seva forma de vida, les seves ocupacions, el seu caràcter o la seva intel·ligència, pel sol fet que s'han transformat en massa, posseeixen una mena d'ànima col·lectiva que els fa sentir, pensar i actuar d'una forma, completament dife-

rent d'aquella que sentirien, pensarien i actuarien cadascú d'ells aïlladament».

Le Bon ressalta els trets negatius de la psicologia de les multituds: la credulitat, la impulsivitat, el primitivisme, la irritabilitat, l'exageració de sentiments, la intolerància, la suggestibilitat, l'autoritarisme, el conservadorisme No oblidem tampoc de parlar dels *me-neurs des foules* ni dels seus mitjans de acció (afirmació, repetició, contagi).

He de reconèixer que alguna raó tenia Le Bon quan veig l'actual proliferació dels populismes de tota mena (a Europa gairebé sempre de dreta), però crec massa en el huma-

En el pròxim congrés tocarà escollir entre la falsa estabilitat o jugar a fons la carta democràtica

nisme, en el nostre lliure albir, en la responsabilitat individual, per a justificar les actituds de l'home-gregari.

PER TOT AIXÒ, llegint *Una estranya forma de vida*, en la que el protagonista –tot sol– és responsable de les seves accions i omissions, vaig pensar que, valia la pena –sense buscar pretextes– esbrinar el perquè del comportament «escindit» dels individus que formen part d'un partit polític i que tenen –en el si de

la seva organització– una «estranya forma de vida».

Vaig adonar-me del difícil que seria separar les causes dels efectes, els símptomes de la malaltia, però vaig tenir la intuïció de què molts dels errors dels partits polítics –no solament dels que fracassen i/o perden eleccions– estan causats per la interacció entre els militants dins l'atmosfera *especial* del partit polític.

Per a començar, fixem-nos en els «valors» –tan llunyans de l'ideal individual de les dones i homes post-moderns– de la majoria d'aquestes organitzacions: unanimitat, disciplina, submissió, adulació, atrofia crítica, fidelitat, etcètera. El «bon militant» no ha de fer preguntes incòmodes, ha de tenir una confiança cega en els dirigents, ha d'acceptar informació dirigida i amb comptagotes, ha delegar de forma acrítica les decisions sense debat, s'ha d'immunitzar contra les crítiques dels *enemics*, etcètera.

A partir d'aquests valors, ¿quina diagnosi, quina elaboració de projectes polítics i quina posada en pràctica podíem esperar?

Des del naixement del PS, els militants hem tingut una estranya forma de vida, una vida «plàcida de televisió i pantofles», de la seguretat que donava seguir al *guia*. Ara, en el pròxim congrés, tocarà escollir entre la falsa estabilitat, l'ordre clàssic i altres foteses per un costat, o jugar a fons la carta democràtica; perquè la democràcia no és només un article per la exportació fora de l'àmbit del partit, també és –ha de ser– la dieta bàsica pel consum intern. En aquesta ocasió no podem sortir del congrés de la mateixa manera com hem fet en altres situacions; seria confessar com l'heroi de la novel·la de Vila-Matas: «sempre que succeeix quelcom de greu a la meua vida acostumo a tenir una primera reacció misteriosament idiota i absurda».

Si volem reaccionar d'una forma assenyada haurem de superar les pressions emocionals i ser capaços de dir: «si no saps on vas/ perquè insisteixes en córrer, jo no t'acompanyo més». ≡

Exprimer secretari del PS